

Staš Kleindienst

INSOMNIA

12. 5.–10. 6. 2023

artKIT

Za Staša Kleindiensta proces slikanja, kot pravi sam, predstavlja neverbalen način poizkusa razumevanja sveta, nekje med mislijo in občutkom, v katerem raziskuje, kako upodobiti neubesedljivo.¹ Neubesedljive so pogosto družbene, politične, ekonomske in okoljske transformacije in posamezni dogodki ter družbeno-politični fenomeni, ki smo jim priča na lokalnem in globalnem nivoju v zadnjih letih, ko se že skoraj po principu *neskončnega dneva* vsako jutro prebujamo v svet, ki ga slepi kolektivna zgodovinska amnezija, mu vlada fanatični individualizem in ga poganja ekstrakcija naravnih in človeških virov v imenu kapitala, pokrajina, po kateri se vsakodnevno sprehajamo, pa je posejana z ruševinami razpadlih vrednostnih sistemov in socialnosti. Ob tem nekoliko splošnem opisu globalnega stanja sveta, moramo poudariti, da Kleindienst snov za svoja platna črpa predvsem iz lastnega okolja, tako iz lokalne družbeno-politične, kulturne in moralne klime, vključno z vsemi frustracijami *naše slovenske družbe*, kot tudi iz osebnih, neposrednih izkušenj in doživetij, prizorov in podob, ki jih je nekoč nekje videl in o njih razmišljal. Med drugimi ga, tako na individualni kot tudi kolektivni ravni, zanimajo vprašanja ideologije, nacionalne identitete, moči, avtoritete, ksenofobije, nadzora, oblikovanja javnega prostora, svobode govora, korporativnih interesov nad interesi javnega dobrega. Zgodbe, ki jih upodablja, izhajajo iz ruralnega okolja, pri čemer nikoli ne gre za dobesedne ilustracije konkretnih dogodkov, ampak za sintezo njegovega lucidnega družbeno-kritičnega komentarja, obarvanega s humorjem in optimizmom, globoko osebnega razumevanja lastne umetniške prakse kot »načina soočanja z družbenimi in kulturnimi vprašanji«, kontinuiranega raziskovanja slikarskega medija ter poglobljenega poznavanja zgodovine umetnosti.

Tokrat se Kleindienst predstavlja z najnovejšimi deli, kjer med nekaj platni večjega formata prevladujejo slike manjših dimenzij. Če smo do sedaj bili v umetnikovem opusu vajeni večjih formatov, je umetnik odmik od izključno večjih slik in prostranih krajin nakazal že v razstavi *Antiarkadija*² (2022) v nekdanji samostanski cerkvi Galerije Božidar Jakac in nadaljeval v prvi iteraciji razstave *Insomnia*,³ ki je bila v Savinovem salonu v Žalcu na ogled pred dobrim mesecem. Manjši format slike inherentno pogojuje zgoščanje pripovedi, kar umetniku, ki verjame, da »slika gledalca ne sme zaobjeti, ampak je ta tisti, ki mora v sliko stopiti«, obenem pa je bolj naklonjen kontemplativnemu opazovanju,⁴ predstavlja izziv tako v vsebinskem grajenju

Staš Kleindienst
INSOMNIA
12. 5.–10. 6. 2023

artKIT, Glavni trg 14, Maribor
Odpiralni čas: od torka do petka od 15. do 19. ure, v soboto od 10. do 13. ure.

¹ Kač, Maja. *Staš Kleindienst: Čas 20. stoletja je minil in ostale so samo še ruševine. Intervju s slikarjem Stašem Kleindienstom*, RTV MMC, 5. 6. 2022. Dostop: <https://www.rtvsllo.si/kultura/intervju/stas-kleindienst-cas-20-stoletja-je-minil-in-ostale-so-samo-se-rusevine/629244>

² Staš Kleindienst: *Antiarkadija*, samostojna razstava, 6. 5.–28. 8. 2022, Galerija Božidar Jakac, nekdanja samostanska cerkev, Kostanjevica na Krki, kuratorica razstave: dr. Asta Vrečko.

³ Staš Kleindienst: *Insomnia*, samostojna razstava, 9. 3.–29. 4. 2023, Savinov salon, Žalec, kustosinja razstave: Alenka Domjan, obrazstavno besedilo: Maja Kač.

⁴ Kač, Maja. *Staš Kleindienst: Čas 20. stoletja je minil in ostale so samo še ruševine. Intervju s slikarjem Stašem Kleindienstom*, RTV MMC, 5. 6. 2022. Dostop: <https://www.rtvsllo.si/kultura/intervju/stas-kleindienst-cas-20-stoletja-je-minil-in-ostale-so-samo-se-rusevine/629244>

slike, ko je potrebno kompleksnost našega vsakdana zajeti v le nekaj detajlov, kot tudi likovnem raziskovanju medija. Ob tem pa slikar ne spremeni le gledišča in točke vstopa gledalca oziroma gledalke, temveč v neposredno bližino dogajanja iz zračne perspektive in opazovalne distance spusti sebe. Manjšanje prizora še dodatno intenzificira nelagodje, h kateremu se bomo vrnili kasneje in je tako značilno za Kleindienstovo slikarstvo, pri čemer velja poudariti, da gre pri teh delih za samostojne prizore in zaključene pripovedi, ki delujejo kot samostojni univerzumi in ne izrez ali povečave iz večjih slik.

Ne glede na sam format platna Kleindienst vselej ostaja zavezan krajini kot primarnemu motivu, njegove krajine pa zrcalijo geografske značilnosti naše širše (podalpske) pokrajine v vsej svoji domačnosti in idiličnosti. Krajina ga zanima v vseh svojih razsežnostih in ne le kot scenografija nekemu dogajanju; kot samostojni žanr je umetnik krajino preučil do potankosti in v njemu lastni obravnavi krajine odseva poglobljeno poznavanje razvoja motiva skozi zgodovino umetnosti. Kleindienstove krajine lahko pravzaprav označimo za sintezo različnih tipov krajine, ki so se oblikovali skozi vsa večja obdobja zahodne zgodovine umetnosti. Ob pogledu na njegove slike, pa naj gre za večje ali manjše formate, se nam pred očmi izrišejo različne reference – pastorala, ki se kot žanrski motiv prenaša skozi obdobja vse od antike do 20. stoletja, boschevsko, predvsem pa breuglovsko slikarstvo, naivna umetnost (predvsem v večjih formatih) ter urbane krajine 20. stoletja, ki odsevajo odtujenost in osamelost posameznika in družbe kot take. Prav pastorala kot žanr umetnika še dodatno fascinira, saj, po besedah umetnika samega, »uspe na arhaičnih ruševinah nostalgije partikularno preoblikovati v univerzalno, politično v naravno.«

Naslov razstave, *Insomnia*, povzet po istoimenski sliki večjega formata, že takoj ob vstopu v razstavni prostor povedno nakaže razpoloženje, ki preveva razstavljenih dela in jih povezuje v večplastno celoto. Večerni in nočni motivi, ki dominirajo na Kleindienstovih navidez idiličnih krajinah, ustrezajo vsebinskemu kontekstu njegovih del. Zdi se, kot da naslikane prizore gledamo s pogledom *nespečneža*, če se ohlapno navežemo na besede in misel Maje Kač v besedilu *Lovilec žarenja*, ki je posprenilo Kleindienstovo zadnjo razstavo v Savinovem salonu, pri čemer nespečnost razumemo kot simptomatično za akutno stanje sodobne družbe in njenih zablod. *Nespečnež*, skozi katerega oči zremo, tako postane nosilec pogleda, univerzalen gledalec oziroma gledalka, pred katerim se zvrstijo Kleindienstove podobe, ki jih umetnik kadrira in montira v preišljene in zaključene samostojne prizore, hkrati pa jih, v sami sopostavitvi del, povezuje v kompleksen scenarij, ki se odvija skozi galerijski prostor. V delih *Insomnia* (2022), *Gozdni ljudje* (2023) in *Raketna znanost* (2019), delih večjih formatov, ter delu sicer manjšega formata *Dolga pot domov* (2023), *nespečneževe* oči preklaplajo med mikro in makro pogledom, se pozorno in natančno sprehajajo po slikarski površini in opazujejo drobne figure in ne popolnoma določljive, in ravno zaradi tega sumljive, prizore, ki se odvijajo v temnih koticah večernega gozda, na osvetljenih jasnih ali pa le drsijo po komaj osvetljenih cestah, ob vijugasti reki, v kateri se zrcali večerna svetloba, ali po praznih travnikih in parkiriščih. V delih manjših formatov *nespečnežev* pogled hitro postane voajerski, saj vstopa v intimne prostore, kot je to na primer v delih *Nočni atelje* (2022), ko pravzaprav zremo v »podobo magičnega prostora, v zaokroženi kompoziciji ujetega hortus conclusus«⁵ in nam je »dovoljen pogled v skoraj sveti prostor, kamor se ustvarjalna duša zateče oz. zapre, da se lahko prepusti svojemu prvemu poslanstvu«.⁶ Ali pa *Mlada ljubimca v krajini* (2022), ko se *nespečnežev* pogled ozira proti močno osvetljenemu, najbrž prepovedanemu razmerju, pravo razpoloženje in kompleksnost prizora pa pravzaprav določa kombinacija temne, že skoraj grozeče figure in žarečega neba, ki tone v globino noči. Nočni in večerni prizori umetnika, po njegovih lastnih besedah, »še posebej privlačijo kot metafora za nekakšen psihološki prostor, skrit pod slepečo svetlobo reprezentacije, a odprt ranljivosti in

⁵ Kač, Maja. *Lovilec žarenja*, obrazstavno besedilo razstave Staš Kleindienst: *Insomnia* v Savinovem salonu v Žalcu.

⁶ Ibidem.

dvomu, ki lahko vodita preizpraševanje naših družbenih vlog in pozicij.« *Nespečnežev* pogled tako na eni strani odtujeno in samotno tava po Kleindienstovih pokrajinah, na drugi pa potuhjeno in pritajeno vstopa v intimnejše prostore, pri čemer se vselej sprehaja skozi našo kulturno podzavest, ki jo preko različnih ritualov oblikujejo in nadzorujejo različne avtoritete na pozicijah moči.

Atmosfera je torej tista, ki v umetnikovih delih zavzema primarno pozicijo in postane nosilka splošnega likovnega razpoloženja, odslikava družbeno realnost in priča o intimnem svetu posameznika, ki ga samota in odtujenost najmočneje prevevata prav v večernem mraku in globinah noči. Ravno večerni in nočni prizori so tisti, ki umetniku omogočajo, da se intenzivno posveča raziskovanju vseh likovnih problemov, ki ga v tem trenutku zanimajo – raziskovanju svetlobe, svetilnosti in žarenja v slikarski ploskvi sami. Slikarjeva tehnična izpiljenost v slikanju žareče svetlobe pride najbolj do izraza predvsem v že prej omenjenem delu *Nočni atelje* ter sliki nekoliko manjšega formata naslovljeni *Glasnik noči* (2023), kjer nočno pokrajino razsvetljuje žareč kozolec, ki spominja na neonske svetlobne znake. Dotično delo pa ne dokazuje umetnikovo virtuoznost samo v tehničnem smislu, ampak vrhunec doseže tudi v subverzivni obravnavi pomensko nabitega simbola, kot je v našem prostoru kozolec.

Eden ključnih elementov Kleindienstovega slikarstva je zagotovo vselej prisoten antagonizem, ki ga, kot smo že vajeni že iz njegovih starejših del, umetnik doseže predvsem s preigravanjem dobesednega in neotipljivega, med idilo krajine kot take in posameznimi, grotesknimi prizori, ki nas v vsej svoji srhljivi domačnosti vselej begajo in v nas vzbujajo nelagodnost pogleda. To napetost Kleindienst gradi mojstrsko – z realističnim vizualnim jezikom ustvarja navidez jasen narativ, s čemer, kot pravi sam, »nastavi določene diskurzivne niti«, z izmikanjem jasno definiranim detajlom in upoštevanjem spekulativnega potenciala imaginacije pa *tam nekje vmes* pušča odprt prostor za gledalčevo oziroma gledalkino lastno interpretacijo.

– Živa Kleindienst

BIOGRAFIJA

Spletna stran

Staš Kleindienst je leta 2007 diplomiral na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, prav tam je leta 2009 tudi magistriral. Njegova dela so vključena v več zasebnih in javnih zbirk. Leta 2014 je prejel nagrado skupine OHO ter med drugim leta 2018 kuriral razstavo študentov z naslovom 12 razlogov za slikanje v galeriji ŠKUC. Leta 2019 mu je Univerza v Ljubljani podelila Priznanje pomembnih umetniških del. Leta 2023 je prejel Nagrado Riharda Jakopiča. Živi in dela v Vipavi.